

Evalueringsrapport

Bombeangrepet i Regjeringskvartalet og massakren på Utøya 22. juli 2011

Statsministerens kontors rolle er å legge til rette for at statsministeren og regjeringen kan utføre sitt arbeid på en god måte også under kriser.

Etter hendelsene 22. juli 2011 hadde kontoret tilholdssted i Regjeringens representasjonsanlegg. Statsministeren, som ble varslet kort tid etter at bomben eksploderte, var til stede og ledet arbeidet. Politikere og embetsverk var med få unntak kontinuerlig samlet i Regjeringens representasjonsanlegg fra 22. juli 2011 og de nærmeste ukene. Nedenfor gjennomgås og evalueres kontorets krisehåndtering ved 22. juli-hendelsene.

22. juli 2011

22. juli 2011 var 18 medarbeidere på jobb. Dette var en normal sommerbemanning som dekket alle nødvendige funksjoner. Da bomben eksploderte klokken 15.25 var åtte medarbeidere i bygningen, eller i umiddelbar nærhet.

Seks av de ansatte som befant seg i bygningen evakuerte umiddelbart. En ansatt var innestengt på arkivet og ble evakuert av redningspersonell. En ansatt befant seg i første etasje, og døde dessverre som en følge av eksplosjonen.

Varsling

Umiddelbart etter eksplosjonen ble det foretatt nødvendig varsling i henhold til varslingsplanene, inklusiv varsling til regjeringens medlemmer. I løpet av ettermiddagen/kvelden var alle varslet og nødvendige ressurser enten på plass eller på vei til Regjeringens representasjonsanlegg.

Det vurderes at varslingen var effektiv, og at kontoret raskt ble bemannet med nødvendige ressurser innen alle fagområder.

Statsministerens kontor

Regjeringens representasjonsanlegg som midlertidig utflyttingssted

Det ble etter evakueringen raskt besluttet å benytte Regjeringens representasjonsanlegg som midlertidig utflyttingssted. Andre alternativer ble vurdert, men det ble konkludert med at Regjeringens representasjonsanlegg var best egnet i denne situasjonen. Anlegget har god sikkerhet, nødvendige møtearealer, hotellrom som kan benyttes til kontorarealer og eget presserom. Medarbeiderne på Statsministerens kontor er i tillegg godt kjent i Regjeringens representasjonsanlegg.

Statsministerens kontor har gode planer for utflytting, og var gjennom øvelser som er gjennomført minst en gang per år, trent for denne type situasjoner. Materiell og utstyr var forhånds lagret utenfor høyblokken, og tilstrekkelig antall medarbeidere var på plass, slik at en reetablering av kontoret kunne starte raskt.

Kontorets ikt-system i høyblokken var intakt, men ble besluttet slått av samme ettermiddag klokken 17.15 på grunn av manglende kjøling. I løpet av helgen ble ikt-utstyret hentet ut fra høyblokken og satt opp et annet sted. Tirsdag 26. juli klokken 14.00 var ikt-systemet fullt operativt og kunne også benyttes fra Regjeringens representasjonsanlegg. Hvis ikt-systemet ikke hadde vært intakt, ville en ha bygget opp systemet ved hjelp av en back-up som var lagret utenfor Høyblokken.

Oppfølging:

Kontorets eksisterende beredskapsplanverk oppdateres etter flytting til nye lokaler og vedlikeholdes. Dagens praksis med årlige øvelser av bl.a. full utflytting av kontoret videreføres.

Regjeringens representasjonsanlegg vurderes som et godt og funksjonelt utflyttingssted for Statsministerens kontor, selv om en ser forbedringspotensial knyttet til forhåndslagring av enda mer praktisk utstyr. Det er videre behov for å fortsette satsingen rundt gode og robuste mobile ikt-løsninger.

Personellressurser

Etter at kontoret hadde etablert seg i Regjeringens representasjonsanlegg ble alle kontorets ansatte kontaktet. Dette for å forsikre seg om hvor alle var og for å varsle om behov for bemanning. Kontaktinformasjon var tilgjengelig for alle ansatte. Det var under dette arbeidet, ca. klokken 20.00, at en ble klar over at Anne Lise Holter var savnet og trolig død. Lørdag kveld (23. juli 2011) hadde statsministeren kondolansesamtale med hennes pårørende.

I de første dagene ble det holdt jevnlig kontakt med alle ansatte som ikke var på jobb i de midlertidige lokalene. Mandag 25. juli 2011 ble det avholdt minnesamvær for Anne Lise Holter. De ansatte fikk tilbud om bistand fra psykolog.

Statsministerens kontor

Statsministerens kontor hadde hele tiden god tilgang på ansatte som sa seg villige til å jobbe. I akutfasen var det få ordinære enkeltsaker som skulle behandles. Kontorets ansatte ble derfor benyttet til andre oppgaver for å støtte opp under statsministerens håndtering av hendelsene.

Det vurderes at kontoret klarte å ivareta de ansatte på en god måte, samtidig som kontoret hele tiden støttet statsministeren i hans arbeid med å håndtere hendelsene.

Oppfølging:

Kontoret har kontaktinformasjon til alle tilsatte samlet. Ledelsen og flere andre bærer den med seg til enhver tid. Hendelsen har vist at det også kan være aktuelt å ha en samlet oversikt over pårørendeinformasjon til alle tilsatte tilgjengelig utenfor kontorets lokaler. Dette følges opp.

Det mest effektive kommunikasjonsmidlet ved slike hendelser er mobiltelefon. Dette gjelder både sms, samtaler og epost. Mange av de ansatte har mobiltelefon i regi av kontoret. For å styrke denne kommunikasjonsmuligheten ytterligere legges det opp til at alle ansatte i løpet av 1. kv 2012 får tilbud om mobiltelefon med synkronisering av epost.

Kommunikasjonsarbeidet

Statsministerens kontor skal støtte og gi råd om mediehåndtering, tilrettelegge for utadrettet virksomhet og gi god ekstern informasjon.

Hendelsene 22. juli 2011 skapte et enormt medietrykk i en svært uoversiktlig situasjon. Det kom motstridende informasjon, og det var i en periode vanskelig å få fram fakta. I denne krevende situasjonen ble statsministerens intervjuer, pressekonferanser og taler planlagt og gjennomført.

Det at statsministeren kom tidlig ut i media med et tydelig budskap var viktig i den aktuelle situasjonen, og bidro til å skape større trygghet.

Kontorets kommunikasjonsmedarbeidere er godt trent for utflytting, og hadde gode samhandlingsrutiner med de øvrige departementene. Dette bidro til en effektiv mediehåndtering.

Oppfølging:

Det vurderes at Statsministerens kontor håndterte kommunikasjonsarbeidet på en god måte. Erfaringene fra hendelsene viser at det er utfordringer knyttet til å få riktig og rask informasjon fram til statsministeren fra operative ledd. Statsministerens kontor har i forbindelse med evaluering av Regjeringens kriseråd, understreket at det er behov for å etablere et mer hensiktsmessig system som sikrer at informasjon fra politiet og

Statsministerens kontor

Politidirektoratet tilflytter lederdepartementet, Regjeringens kriseråd og politisk nivå. Dette inngår i fremtidige øvelser.

Satsningen på beredskapsplaner, jevnlig øvelser og samarbeid på tvers av departementene fortsettes. Det er også viktig å videreutvikle mobile og robuste ikt-løsninger for blant annet publisering og arbeid utenfor kontoret.

Regjeringens biltjeneste

Regjeringens biltjeneste var raskt i tjeneste etter eksplosjonen i Regjeringskvartalet. Ingen av bilene ble skadet, og det var en god personellsituasjon. Regjeringens biltjeneste håndterte tilnærmet alle løpende oppdrag i akutfasen og i ukene etter hendelsene.

Sammendrag

Statsministerens kontor maktet å støtte statsministeren og regjeringen på en god måte i den svært krevende situasjonen etter 22. juli 2011. Kontoret måtte midlertidig flytte til Regjeringens representasjonsanlegg, og senere til nye midlertidige lokaler på Akershus festning. Det at kontoret har gode planer for utflytting, hadde øvet på dette minst en gang i året, og i tillegg har mobilt ikt-utstyr og forhåndslagret kontorutstyr utenfor høyblokken, gjorde kontoret både robust og rustet til å håndtere situasjonen.

Statsministeren kom tidlig ut i media med et trygt og tydelig budskap, og var godt tilgjengelig for media både i akutfasen og i ukene etter hendelsene.

Vurderingene i etterkant av hendelsene 22. juli 2011:

- Kontoret bør fortsette sin satsing på mobile og robuste systemer som også kan etableres utenfor de faste kontorarealene.
- Eksisterende planverk og øvelseskonsept gjennomgås som en oppfølging av hendelsene og flytting til nye lokaler.
- Pårørendeinformasjon til alle tilsatte oppbevares samlet og tilgjengelig også utenfor kontorets lokaler.
- For ytterligere å styrke mobiltelefonen som kommunikasjonsmulighet får alle ansatte i løpet av 1. kv 2012 får tilbud om mobiltelefon med synkronisering av epost.
- For å sikre at riktig og rask informasjon fra operative ledd når fram til statsministeren legges det enda større vekt på dette i fremtidige øvelser.

Skjema: Håndteringen av 22.7 i sentralforvaltningen

Departement: Statsministerens kontor

1. Antall ansatte totalt i departementet 22.7? 75.....herav 10...fra politisk ledelse ¹⁾
2. Hvor mange av de ansatte befant seg på jobb 22.7? 18..... herav 1... fra ²⁾
politisk ledelse
3. Hvor mange av de ansatte befant seg på jobb da bomben gikk av 22.7? 8..... ³⁾
herav 0...fra politisk ledelse ⁴⁾
4. Utviklingen i månedlig sykefravær 1.1.2010 til 1.12.2011? (eget vedlegg, tabell)
5. Kunne departementet fortsatt bruke sine vanlige lokaler etter 22.7? JaNei ⁵⁾
6. Er departementet nå lokalisert i de lokalene de vil være i de nærmeste år? Ja Nei ⁶⁾
og når flyttet departementet inn i disse lokalene? ddm. 14/9 -11 ⁷⁾
7. Hvor stor ca prosentvis andel av departementets ansatte er samlokalisert i disse lokalene? 80% ⁸⁾
8. Dersom midlertidige lokaler ble benyttet, hvilken dato flyttet departementet dit?
ddmm. 22.7.....og når flyttet man fra disse til de nåværende? ddm. 14/9 ⁷⁾
(Dersom flere flyttinger, fyll inn dato for inn og utflyttingsdag på
alle.....)
9. Hvor stor ca. prosentvis andel av departementets ansatte var samlokalisert som en del av den midlertidige løsningen i pkt 8? 100% ⁹⁾
10. Hvilken dato var tilgang til arkiv tilbake til tilstanden før 22.7/alternativt fullt operativt? ddm. 26.7 - medio desember ¹⁰⁾

11. Hvilken dato var tilgang til IT systemer tilbake til tilstanden før 22.7?
ddmm.....^{26/7}7.
12. På hvilken dato vil du si at departementet var operativt på linje det var før hendelsene 22.7 (dersom fortsatt ikke skriv NA)? ddmm.....^{14/9}11)
13. Forelå det noen frist for flytting satt av andre enn departementet selv? Når og av hvem? ddmm..... Hvem: Nei
14. Forelå det noen skriv eller signaler for hvordan slik flytting skulle skje? Fra hvem? JaNei Hvem..... Nei ¹²⁾
15. Forelå det noen planer som beskrev den valgte løsningen? JaNei ~~.....~~ ¹²⁾
16. Hvilke tiltak har departementet gjennomført i forbindelse med oppfølging av egne ansatte? Kryss av og angi detaljert informasjon.

Tiltak	Ja	ddmm	Nei
a) Allmøter (dersom ja angi dato)	X	05.7.11 19.12.11	
b) Hatt ekstra individuelle medarbeidersamtaler for alle ansatte		(periode og frist for gjennomføring)	X
c) Hatt ekstra individuelle medarbeidersamtaler med ansatte som var på jobb 22/7		(periode og frist for gjennomføring)	X
d) Etablert egne arbeidsgrupper der tillitsvalgte og vernetjeneste er representert		(dato etablert)	X

Tiltak	Ja	ddmm	Nei
e) Systematisk dialog med bedriftshelsetjenesten	X	Fortløpende	
f) Gjennomført medarbeiderundersøkelser			X
g) Gjennomført konkrete fellestiltak i samarbeid med andre departement?	X	8.8.11 20.8.11 14.9.11	
h) Utarbeidet informasjonsskriv eller hatt informasjonsmøter for ansattes familier?			X
i) Særlige opplærings tiltak for ledere			X
j) Særlige opplærings tiltak for tillitsvalgte			X
Andre tiltak (fyll ut) Se pkt 4 om oppfølging av ansatte i brev til 22. juli-kommisjonen			

15)

VEDLEGG: SYKEMELDING - ADMINISTRATIVT ANSATTE

SMIK

Måned	Sykefravær i %
2010	
1 Januar	2,31
2	3,89
3	2,41
4	1,45
5	1,08
6	0,57
7	1,21
8	1,55
9	1,59
10	1,38
11	2,61
12 Desember	5,70
2011	
1 Januar	3,97
2	4,55
3	6,05
4	4,82
5	2,65
6	2,26
7	0,95
8	3,9
9	3,59
10	3,8
11	3,15
12 Desember	1,68

16/

VEDLEGG: SYKEMELDING - STATSRÅDER, STATSSERKRETERER, POLITISKE
RÅDGIVERE, SMK OG DEPARTEMENTENE

Måned	Sykefravær i %
2010	
1 Januar	1,35
2	0,88
3	1,07
4	0,55
5	0,51
6	1,29
7	1,25
8	0,50
9	0,74
10	0,82
11	2,45
12 Desember	1,69
2011	
1 Januar	0,28
2	1,20
3	2,03
4	0,97
5	1,21
6	0,51
7	0,32
8	0,64
9	0,88
10	1,70
11	1,92
12 Desember	

17)

Utfyllende kommentarer til spørreskjema

- 1) Dette omfatter bare de politiske ansatte tilknyttet Statsministerens kontor og ikke statsråder, statssekretærer og politiske rådgivere i andre departementer.
- 2) I tillegg arbeidet statsministeren fra statsministerboligen.
- 3) Politisk rådgiver arbeidet sammen med statsministeren i statsministerboligen da terrorangrepet fant sted.
- 4) Tallet omfatter personer i Høyblokken eller i umiddelbar nærhet.
- 5) Et unntak er biltjenesten som tok i bruk garasjeanlegg 27.7 og sine kontorlokaler i Y-blokk 17.8
- 6) Et unntak er biltjenesten som vil flytte inn i nye lokaler senest primo februar.
- 7) Dato for offisielle innflytting. Innflytting skjedde gradvis fra og med uke 34.
- 8) Tallet omfatter ansatte i politisk ledelse ved SMK og samtlige administrativt ansatte med unntak av biltjenesten.
- 9) Antall medarbeidere som til enhver tid faktisk befant seg på jobb i Regjeringens representasjonsanlegg vil avhenge av tidspunkt. Den første tiden hadde mange ferie og noen fikk permisjon med lønn. Biltjenesten tok allerede 27. juli i bruk lokaler i regjeringskvartalet. Fra 9. august flyttet medarbeidere i Personal- og økonomiseksjonen til midlertidige lokaler i Forsvarsdepartementet, og innflytting i nye lokaler i bygning 61 skjedde gradvis fra uke 34. De aller fleste medarbeidere ved Statsministerens kontor arbeidet imidlertid fra Regjeringens representasjonsanlegg i kortere eller lengre perioder mellom 22. juli og 14. august.
- 10) En hadde fra og med 26. juli tilgang til elektroniske arkiver, hvor de vesentligste deler av nyere arkivmateriale er tilgjengelig. Fysiske arkiver som befant seg i Høyblokken har i løpet av høsten 2011 blitt pakket, rensset og flyttet, samtidig som det er bygget et nytt arkiv for Statsministerens kontor i bygning 61. Arkivmateriale ble pakket ut og gjort tilgjengelig i det nye arkivet medio desember. Det vises for øvrig til redegjørelse i pkt. 3.5 i brevet til 22. juli-kommisjonen.
- 11) På enkelte områder har en også etter 14. september 2011 basert seg på midlertidige løsninger, og en har også på noen områder valgt andre løsninger enn før 22. juli. De viktigste ombyggingsarbeidene ferdigstilles rundt årsskiftet.
- 12) Det forelår ikke planer eller skriv som omfatter flytting til nye permanente lokaler. Beredskapsplanverket inneholder planer for midlertidig utflytting av eksisterende kontorlokaler.
- 13) Den første perioden arbeidet de medarbeidere som var på jobb tett sammen i Regjeringens representasjonsanlegg. Det ble blant annet lagt til rette for felles lunsjer og andre måltider som tjente som daglige samlingspunkter for ansatte på jobb.
- 14) Det er ikke holdt medarbeidersamtaler i tradisjonell forstand og etter SMKs fastlagte mal for medarbeidersamtaler, men det har vært gjennomført flere samtaler med ansatte som var på jobb 22. juli for å sikre at de får nødvendig oppfølging og bistand.

- 15) Ansattes familier ble invitert til «Åpent hus» lørdag 12. november, slik at de ansattes familier skulle få anledning til å se de nye lokalene og møter kolleger. Det er holdt nær kontakt med familien til medarbeideren som døde, blant annet for å sikre at familien får den informasjon de trenger.
- 16) Inkluderer ikke egenmeldt sykefravær. Endelige tall kan ettersendes om ønskelig.
- 17) Politikere i departementene har frist for innmelding av oversikt over sykefravær til SMK den 8. i påfølgende måned. Data for desember 211 er derfor ikke tilgjengelige, men kan ettersendes om ønskelig.

STATSMINISTERENS KONTOR

22. juli kommisjonen
Pb. 471 Sentrum
0105 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

2011/00963/MSN

25. november 2011

Dokumentasjon til 22. juli-kommisjonen

1. Innledning

Det vises til brev fra 22. juli-kommisjonen til statsminister Jens Stoltenberg datert 14. november 2011. Kommisjonen legger til grunn at hendelsene 22. juli har vært drøftet i regjeringen, og ber om innsyn i relevante avsnitt i regjeringsprotokoller og eventuelle R-notater. Dersom regjeringens sikkerhetsutvalg trådte i funksjon i forbindelse med terroranslaget og massakren på Utøya, bes det om innsyn i møtereferatene samt eventuelle saksdokumenter fremlagt i utvalget.

Vi legger til grunn at det er drøftelser som fant sted 22. juli 2011 og den nærmeste tiden etter terrorangrepene som er relevante for kommisjonens arbeid. Vi har derfor lagt til grunn at det er dokumenter og opplysninger som belyser den umiddelbare håndteringen av hendelsene etter 22. juli 2011 som kan være av særlig interesse for kommisjonen.

Vi har på denne bakgrunn begrenset gjennomgangen av regjeringsnotater og protokoller til den første måneden etter hendelsene. Vi vil imidlertid for fullstendighetens skyld nevne at mer langsiktige følgekonskvenser av hendelsene den 22. juli 2011, som for eksempel bevilgningsmessige konsekvenser, behov for fremtidig styrking av beredskap, gjenoppbygging av departementsbygninger, arbeidet knyttet til etablering av minnesmerke, berørtes rettigheter mv. fortløpende er og vil være gjenstand for drøftinger i regjeringen (evt. ved behov Regjeringens sikkerhetsutvalg), blant annet har bevilgningsmessige konsekvenser av hendelsene 22. juli 2011 vært et tema i regjeringens budsjettkonferanser om statsbudsjettet for 2011 og 2012.

Det ble det første døgnet holdt to koordineringsmøter mellom statsministeren og berørte statsråder. Fordi de mest berørte fagstatsrådene var til stede på disse møtene, ble det av tidsmessige hensyn ikke ansett hensiktsmessig å i tillegg beramme et formelt møte i Regjeringens sikkerhetsutvalg.

Litt før klokken 16.00 22. juli 2011 ble det innhentet opplysninger om når sentrale statsråder kunne komme til møte i statsministerboligen. Da flere statsråder befant seg på ferie fant et møte mellom statsministeren, utenriksministeren, justisministeren og forsvarsministeren først sted 22. juli 2011 klokken 20.30. Helse- og omsorgsdepartementet var representert ved statssekretær Kåss, da helse- og omsorgsministeren 22. juli befant seg på ferie på Svalbard. På møtet deltok for øvrig sjef for Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og assisterende politidirektør samt statssekretærer og embetsverk fra Statsministerens kontor og berørte departementer. På møtet ble det gitt løpende situasjonsoppdateringer fra justisministeren, Politidirektoratet og PST. Temaer som ble drøftet var blant annet ivaretagelse av berørte og pårørende, herunder helsemessige beredskap i forhold til situasjonen på Utøya og kommunikasjonsbudskap utad.

Et nytt møte mellom berørte statsråder fant sted i statsministerboligen klokken 10.00 lørdag 23. juli. På dette møtet deltok statsministeren, utenriksministeren, justisministeren, forsvarsministeren, finansministeren samt helse- og omsorgsministeren. På møtet deltok for øvrig sjef for PST, statssekretærer og embetsverk fra Statsministerens kontor og berørte departementer og en representant fra Politidirektoratet. På møtet ble det gitt nye situasjonsoppdateringer fra justisministeren, Politidirektoratet og PST. Det ble videre gitt et referat fra møtet i Regjeringens kriseråd som hadde funnet sted tidligere samme morgen. Temaer som ble diskutert var blant annet ivaretagelse av berørte og pårørende, koordinering av kommunikasjon til pressen, regjeringsmedlemmenes deltakelse på arrangementer fremover og behovet for regjeringskonferanser fremover.

4. Regjeringskonferansen 23. juli 2011

Den første regjeringskonferansen etter hendelsene 22. juli 2011 fant sted lørdag 23. juli 2011 klokken 16.00 i Parkveien 45. På regjeringskonferansen deltok samtlige av regjeringens medlemmer med unntak av statsrådene Brekk og Giske. Politidirektøren, helsedirektøren og sjef for PST var også til stede. Kopi av innkalling og protokoll fra konferansen følger vedlagt. Det ble holdt muntlige orienteringer fra statsministeren, berørte statsråder, politidirektøren og sjef for PST. Justisministeren, politidirektøren og sjef for Politiets sikkerhetstjeneste ga oppdaterte situasjonsrapporter. Fornyings- og administrasjonsministeren orienterte om departementenes lokalsituasjon. Blant temaene som ble diskutert på konferansen for øvrig var minnesmarkeringer, ett minutt stillhet, kondolanseprotokoller og behov for fremtidige regjeringskonferanser. Statsrådene med beredskapsansvar måtte være tilstede i Oslo. Øvrige statsråder kunne gjennomføre planlagte aktiviteter, men måtte være lett tilgjengelige for å kunne kalles

inn ved behov.

5. De påfølgende ukene

Hvert enkelt departement fulgte opp hendelsene og iverksatte tiltak innenfor sine respektive ansvarsområder. Nødvendige politiske avklaringer ble i denne perioden gjort fortløpende i dialog mellom berørte statsråder og statsministeren og ved behov partilederne for Senterpartiet og Sosialistisk Venstrepartiet. Sentrale temaer i denne perioden var blant annet gjennomføring av ulike minnemarkeringer- og minnesmøter, hvordan trekke lærdom av hendelsesforløpet for å kunne styrke beredskapen, herunder behovet for en gjennomgang i regi av en uavhengig kommisjon, dekning av utgifter for pårørende, deltakelse på bisettelser og reetablering og sikring av lokaler for Statsministerens kontor og berørte departementer. Det var i denne perioden også møter/samtaler med partilederne og de parlamentariske lederne på Stortinget.

Den første ordinære regjeringskonferansen etter sommerferien var berammet til torsdag 11. august 2011. Kopi av dokument som omtaler hendelsene 22. juli og protokoll til dette dagsordenpunktet følger vedlagt. Til den påfølgende regjeringskonferansen, torsdag 18. august, var det ikke utarbeidet notater som omhandlet hendelsene 22. juli. Torsdag 25. august startet regjeringen drøftelsene av statsbudsjettet for 2012, hvor bevilgningsbehovet i 2012 som følge av hendelsene 22. juli var ett av mange temaer, herunder tiltak for økt beredskap i statsbudsjettet for 2012.

Med hilsen

Nina Frisak (e.f.)
regjeringsråd

Malin Nossun
fagdirektør

Vedlegg